

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з курсу для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія

ОДЕСА
ОНУ
2023

**УДК 811.161.2'243(076)
У45**

Укладач:

І.В. Лакомська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземців.

Рецензенти:

С. С. Поліщук, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземців ОНУ імені І. І. Мечникова;

А. М. Кіщенко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики ОНУ імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою філологічного факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 7 від 29 травня 2023 року.*

У45 **Українська мова як іноземна [Електронний ресурс]** : електронні метод. рекомендації до практичних занять з курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / спец. 035 Філологія / уклад. : І. В. Лакомська. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2023. – 34 с. – 0,8 МБ.

У методичних рекомендаціях сформульовано мету, визначено завдання курсу, репрезентовано тематику дисципліни «Українська мова як іноземна» та наведено матеріали та завдання для практичних занять, а також подано завдання для індивідуальної й самостійної роботи, перелік питань до підсумкового контролю, критерії оцінювання, рекомендовану літературу.

УДК 811.161.2'243(076)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	4
ЗМІСТ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»	7
ТЕМАТИКА ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
САМОСТІЙНА РОБОТА	24
РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ	24
КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	25
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	28
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	30

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Навчальна дисципліна «Українська мова як іноземна» викладається студентам четвертого курсу філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія і відповідає освітній програмі підготовки бакалаврів спеціальності 035 Філологія (Прикладна лінгвістика).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» є формування мовно-фахових компетентностей як невід'ємної складової й обов'язкової ознаки освіченості та професіоналізму майбутніх лінгвістів.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити студентів із специфічними рисами української мови на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях;
- відшліфувати навички грамотного письма, а також знання мовних норм сучасної української мови;
- навчити майбутніх фахівців у галузі освітньо-професійного спілкування українською мовою оптимізувати навчальний матеріал, застосовуючи новітні галузі гуманітарного знання;
- виробити стійку мотивацію до україномовної комунікації в процесі професійної підготовки та сприяти формуванню позитивного іміджу української мови як іноземної;
- сформувати знання у сфері практики мови в усній (говоріння, слухання) і письмовій (письмо, читання) формі;
- навчити студентів використовувати набуті мовленнєві навички у різних сферах спілкування;
- висвітлити лінгводидактичну специфіку української мови як іноземної у процесі навчання дисципліни;
- виробити здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

— навчити вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

знати:

- особливості фонетики, лексики, стилістики, граматики, необхідних для формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності;
- умови забезпечення ефективного спілкування в академічному, професійному й соціокультурному середовищі;
- зміст методичної компетенції майбутніх викладачів української мови як іноземної та особливості методичної організації роботи щодо вивчення української мови в чужомовній аудиторії;
- основні поняття методики викладання української мови як іноземної (теорія навчання, зміст і процес навчання, принципи, методи, підходи, способи, прийоми навчання);

вміти:

- практично використовувати необхідні мовленнєві уміння у всіх видах мовленнєвої діяльності;
- застосовувати основні правила мовленнєвої поведінки в типових ситуаціях спілкування у навчально-професійній, соціально-культурній, офіційно-діловій сферах;
- вибирати форми і методи навчання української мови залежно від умов навчання, зацікавленості іноземного слухача;
- використовувати різноманітні методи та прийоми, форми та засоби для навчання української мови як іноземної.
- організовувати заняття з іноземцями, використовуючи та адаптуючи актуальні методи навчання української мови як іноземної;
- ідентифікувати та розрізняти способи подання мовного матеріалу в підручниках і посібниках з української мови як іноземної;
- застосовувати прийоми розширення активного і пасивного словника студентів-іноземців під час роботи з лексикою; знати способи закріплення нової лексики;

— адаптувати навчальний матеріал відповідно до лінгвоментальних особливостей комунікації.

Матеріал методичних указівок розташовано відповідно до робочої програми курсу «Українська мова як іноземна» (УМІ) та представлено трьома змістовими модулями з відповідною тематичною рубрикацією. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. УМІ як навчальна дисципліна. Стандарт, рівні володіння. Змістовий модуль 2. Орфоепічні, орфографічні та лексичні особливості української мови. Змістовий модуль 3. Граматичні особливості української мови.

До кожного модулю у методичних рекомендаціях конкретизовано теми та завдання. Матеріал у змістових модулях міститься у такій послідовності: назва теми, питання та завдання, які слід підготувати до практичного заняття. Далі наведено список матеріалів, а саме навчальних та наукових джерел, необхідних для опрацювання запропонованої теми.

ЗМІСТ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»

Змістовий модуль 1

УМІ як навчальна дисципліна. Стандарт, рівні володіння

Тема 1. Українська мова серед інших мов світу. Сучасний імідж української мови.

Тема 2. УМІ як навчальна дисципліна, її предмет і завдання.

Тема 3. Мовна політика та мовний закон в Україні. Мовні норми.

Тема 4. Стандарт УМІ. Рівні володіння. Основні компетентності.

Тема 5. Сучасні освітні технології та методики в навчанні УМІ.

Проблеми викладання та вивчення УМІ.

Змістовий модуль 2

Орфоепічні, орфографічні та лексичні особливості української мови

Тема 1. Орфоепія. Літературна вимова голосних та приголосних звуків. Особливості наголошування слів в українській мові.

Тема 2. Засоби милозвучності української мови і сучасна мовна практика.

Тема 3. Принципи українського правопису. Правописні норми. Зміни у новій редакції «Українського правопису».

Тема 4. Лексика. Стилiстичне вживання багатозначних слів, вживання слів у прямому й переносному значенні. Особливості вживання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів.

Тема 5. Фразеологічні одиниці. Вживання фразеологічних зворотів у різних стилях мовлення.

Змістовий модуль 3

Граматичні особливості української мови.

Тема 1. Морфологія. Особливості функціонування іменних частин мови у різностильових текстах. Іменник, прикметник, числівник, займенник.

Тема 2. Дієслово. Морфологічні ознаки та форми дієслова.

Тема 3. Специфіка вживання службових частин мови.

Тема 4. Синтаксис. Слово, словосполучення і речення. Уживання розділових знаків у простому реченні.

Тема 5. Складне речення. Пунктуація у складному реченні.

ТЕМАТИКА ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

УМІ як навчальна дисципліна. Стандарт, рівні володіння

Тема 1. Українська мова серед інших мов світу. Сучасний імідж української мови

1. Походження української мови.
2. Імідж української мови у сучасному світі.
3. Українська мова як об'єкт вивчення для іноземців в Україні та за кордоном.

Тема 2. УМІ як навчальна дисципліна, її предмет і завдання

1. Українська мова як іноземна: актуальність та затребуваність дисципліни.
2. Предмет і завдання курсу. Основні терміни та їхні визначення.
3. Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни «Українська мова як іноземна».

Тема 3. Мовна політика та мовний закон в Україні. Мовні норми.

1. Зміст Закону України «Про засади державної мовної політики».
2. Положення закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2019 року.
3. Мовні норми. Випадки порушення мовних норм.

Тема 4. Стандарт УМІ. Рівні володіння. Основні компетентності

1. Зміст Загальноосвітнього стандарту з української мови як іноземної.
2. Рівні володіння УМІ.
3. Характеристика компетентностей відповідно до рівнів володіння мовою.

Тема 5. Сучасні освітні технології та методики в навчанні УМІ. Проблеми викладання та вивчення УМІ

1. Традиційні методи і прийоми викладання УМІ.
2. Сучасні інтерактивні методи викладання УМІ у вищих навчальних закладах.

3. Нейролінгвістичне програмування у викладанні УМІ. Концептуальна база нейролінгвістичного програмування. Репрезентативні канали у навчанні УМІ. Спелінг та стратегія загального запам'ятовування.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання 1. Прочитайте визначення рівнів володіння українською мовою як іноземною. Законспекуйте.

A1 – ПОЧАТКОВИЙ рівень. Засвідчує часткове ознайомлення зі структурою і системою української мови та можливість *простого, короткого і тематично обмеженого* спілкування в прогнозованих повсякденних ситуаціях.

A2 – БАЗОВИЙ рівень. Визначає основні опорні риси володіння українською мовою як іноземною і засвідчує можливість *вибіркового* спілкування в прогнозованих повсякденних ситуаціях.

B1 – РУБІЖНИЙ рівень. Визначає необхідний рівень володіння українською мовою як іноземною та засвідчує можливість *розгорнутого* спілкування у повсякденних ситуаціях та в умовах комунікації з елементами непередбачуваності.

B2 – СЕРЕДНІЙ рівень. Визначає достатній рівень володіння українською мовою як іноземною, досягнення якого свідчить про можливість *ефективного* спілкування в україномовному (у т. ч. професійному) середовищі з усвідомленим використанням більшості виражальних засобів та мовленнєвих умінь (рівень бакалавра за основним фахом (крім філологічних спеціальностей)).

C1 – ВИСОКИЙ рівень. Визначає активне володіння українською мовою як іноземною та можливість *компетентного* спілкування в україномовному (у т. ч. професійному) середовищі з осмисленим та легким використанням усіх мовленнєвих умінь та виражальних засобів (у т. ч. галузевої термінології, професіоналізмів, найуживаніших ідіом). Рівень магістра філології.

C2 – ВІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ. Визначає вільне володіння українською мовою як іноземною, свідчить про можливість

незалежного спілкування в україномовному (у т. ч. професійному) середовищі із невимушеним і творчим використанням усіх мовленнєвих умінь та виражальних засобів (у т. ч. ідіом, перифраз, метафор, символів, термінології визначеної галузі). (*Стандарт Львівського університету з української мови як іноземної, 2018 р.*)

Завдання 2. *Ознайомитись з особливостями Освітнього проекту з вивчення української мови як іноземної «Крок до України»*

Виконати аналіз прикладного застосування освітнього проекту за такими компонентами:

- проблематика проекту, основна мета та завдання;
- структура інформаційного наповнення сайту, що репрезентує освітній проект;
- оцініть переваги і недоліки освітнього проекту «Крок до України» (які положення прагнуть удосконалення і що викликає позитивну оцінку).

Завдання 3. *З'ясувати, які навчальні платформи з вивчення УМІ існують на сьогодні. Чи є такі ресурси у вигляді сучасних телефонних додатків? Дати короткий опис (характеристику) таких додатків*

Завдання 4. *Дати визначення поняття «мовна політика». Ознайомитись із змістом Закону України «Про засади державної мовної політики» та Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»*

Завдання 5. *Укласти список фільмів, серіалів, мультфільмів, за допомогою яких можна удосконалити знання української мови (враховувати рівень володіння мовою)*

Завдання 6. *Створити інтерактивні завдання з вивчення фонетики та граматики відповідно до рівня володіння мовою, застосовуючи аудіовізуальні методи навчання УМІ. Дати назву теми, окреслити мету та основні функції. Продемонструвати прикладний характер завдання*

Завдання 7. Дайте визначення поняття «метод навчання української мови як іноземної». Деталізуйте суть таких методів навчання, як прямий метод, свідомо-зіставний, свідомо-практичний, граматико-перекладний, сугестивний метод, аудіолінгвальний метод, аудіовізуальний метод.

Завдання 8. *Опрацювати наукову статтю* (Пікулицька Л. В., Байдак Л. І. Сучасні прийоми навчання українській мові як іноземній у вищій школі. Materials of the XII International scientific and practical Conference “Science and Civilization – 2017”. Science and education LTD, 2017. Volume 5: Philological sciences).

Дайте відповіді на питання:

1. Назвіть сучасні прийоми навчання УМІ у вищій школі.
2. В чому полягає суть комунікативної методики?
3. На яких загальнодидактичних і методичних принципах базується комунікативний метод?

Завдання 9. *Ознайомитися з науковими статтями, присвяченими вивченню новітніх методів та методик викладання і вивчення УМІ:*

Лакомська І. Здобутки нейролінгвістичного програмування в аспекті викладання української мови як іноземної. *Нова філологія*, (89), 2023. С. 161–166. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-23>

Субота Л. Інтерактивні методи навчання української мови як іноземної у закладах вищої освіти. *Актуальні питання іноземної філології*. Випуск 15, 2021. С. 102–107.

doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-15-15>

Дайте відповіді на питання:

1. Які методи сучасної лінгводидактики сприяють оптимізації навчання УМІ?
2. Як впливає визначення провідного репрезентативного каналу сприйняття інформації на засвоєння навчального матеріалу?
3. Назвіть основні інтерактивні методи, що застосовуються у викладанні УМІ. Виокремити найбільш актуальні для викладання УМІ.

Завдання 10. *Опрацювати наукову статтю (Юган Н. Навчальні подкасти у викладанні української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2021. Випуск 15. С. 188–196.)*

Дайте відповіді на питання:

1. Схарактеризуйте поняття «навчальний подкаст».
2. Назвіть сучасні подкасти для опанування українською мовою.
3. В чому полягає ефективність подкастів з вивчення української мови як іноземної?

Змістовий модуль 2

Орфоепічні, орфографічні та лексичні особливості української мови

Тема 1. Орфоенія. Літературна вимова голосних та приголосних звуків. Особливості наголошування слів в українській мові.

1. Предмет і завдання вивчення орфоенії. Правила української літературної вимови.
2. Літературна вимова голосних звуків. Особливості вимови приголосних звуків та звукосполучень.
3. Акцентуаційні норми сучасної української мови. Слова з подвійним наголосом. Випадки порушення правил наголошування.

Тема 2. Засоби милозвучності української мови і сучасна мовна практика

1. Основні закони милозвучності української мови.
2. Особливості вживання прийменників (у – в, з – зі – із, над – наді, під – піді, перед – переді, від — од) та сполучників (і – й).
3. Особливості вживання часток (би – б, же – ж), префіксів (від- – віді-, над- – наді-, об- – обі-, під- – піді-, в- – у-), постфіксів (-ся – -сь).

Тема 3. Принципи українського правопису. Правописні норми. Зміни у новій редакції «Українського правопису»

1. Орфографія як система загальноприйнятих правил написання. Сутність орфографії.
2. Принципи орфографії української мови.
3. Зміни у новій редакції «Українського правопису». Основні та факультативні зміни.

Тема 4. Лексикологія. Стилiстичне вживання багатозначних слiв, вживання слiв у прямому й переносному значеннi. Особливостi вживання синонiмiв, антонiмiв, омонiмiв, паронiмiв. Інтернаціональна лексика

1. Лексикологія. Об'єкт і предмет лексикології. Зв'язок лексикології з іншими мовознавчими дисциплінами.
2. Стилiстичне вживання багатозначних слiв, вживання слiв у прямому й переносному значеннi. Особливостi вживання синонiмiв, антонiмiв, омонiмiв, паронiмiв.
3. Інтернаціональна лексика при опануванні української мови іноземцями.

Тема 5. Фразеологічні одиниці. Вживання фразеологічних зворотів у різних стилях мовлення

1. Визначення та основні характеристики фразеологічних одиниць. Джерела української фразеології.
2. Вживання фразеологічних зворотів у різних стилях мовлення: художній, публіцистичний, розмовний, науковий, офіційно-діловий.
3. Лінгводидактичні та лінгвокультурологічні особливості української фразеології.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання 1. *Запишіть подані слова в три колонки: з наголосом на першому складі; з наголосом на другому складі; з наголосом на третьому складі.*

Чорнозем, обруч, центнер, кілограм, зібрання, чарівний, перепустка, черговий, вчення, поєднання, разом, квартал, прадід, помилка, замазка, затримка, свердло, звичайний, русло, правописний, урочисто, зачіпка, боязнь, одинадцять, знахідка, документи.

***Завдання 2.** Відредагуйте подані словосполучення, усуваючи випадки порушення милозвучності мовлення*

Розмір й характер внесків; з скороченим робочим днем; здати у експлуатацію; з врахуванням змін й доповнень; майно у оренді; отримав у одному примірникові; згідно з статтею; зобов'язуюся узгоджувати; отримав вмотивовану відмову; стосунки між банком й вкладником; внесок в справу; збитки із операцій; кількість й якість; далось взнаки; оренда приміщення і обладнання; за погодженням з завідувачем; так би й сказав; зробила би учора; він ж одержав переказ; приніс б й сьогодні.

***Завдання 3.** Прочитайте та виберіть потрібний варіант з поданих у дужках й обґрунтуйте вибір*

Експресивне письмо (з, із, зо) мінімумом живописних прийомів плюс тонке чуття зображуваного — (і, й) ось уже картина оживає, виходить за відведені їй рамки, заповнюючи експозиційний простір. Персональні виставки Олега Ясенєва, які (і, й) до цього відбувалися (у, в) столичній галереї «АВС-арт», уже самими назвами підкреслювали споглядально-медитативний характер представлених робіт: «Пора дощів», «Мандри часом — світами і мріями», «Медитація світлом», «Несе ріка», «Небо із заходу на схід», розповідає директорка арт-простору Алла Маричевська. Презентовані днями «Мандри» запрошують (у, в) ретроспективні подорожі: між реальним (й, і) ірреальним, видимим (і, й) уявним, екзотичними місцями (і, й) пізнаваними краєвидами. Цікаво рухатися поряд (із, з, зі) вишуканими інтер'єрами (і, й) коридорами трансцендентності, спогадами (і, й) мріями. На виставці представлено мистецький альбом художника, що вийшов (у, в) серії «Імена». «Це видання вперше найповніше представляє мій творчий доробок, — каже Олег Ясенєв. — Кожен розділ розкриває (і, й) світоглядні, (і, й) мистецькі засади».

Художник щоразу своєю живописною мовою створює виразний візуальний ряд образів-символів, що формують наскрізну тему позачасового існування Світу, розмаїтого (у, в) чуттєвій (і, й) сенсовій єдності (Л. Чечіль. Усі відтінки «фірмового» сірого: «Мандри» художника Олега Ясенєва й «Імена». *Україна молода*. 02.02.21).

Завдання 4. *З'ясуйте різницю між наведеними словами. Утворіть з ними речення*

1. Винятковий, виключний.
2. Особистий, особовий.
3. Дослідний, дослідницький.
4. Корінний, докорінний.
5. Громадський, громадянський.
6. Робочий, робітничий.
7. Суспільний, громадський.
8. Потенційний, потенціальний.
9. Чисельний, числовий.
10. Воєнний, військовий.
11. Відношення, ставлення, відносини, взаємини, стосунки.
12. Тепер, зараз, нині, сьогодні.
13. Положення, стан, становище.
14. Авторитет, повага, пошана, престиж, вага, репутація.
15. Інцидент, випадок, пригода, непорозуміння.
16. Стимул, заохочення, імпульс, поштовх.

Завдання 5. *Доберіть українські синоніми до поданих іншомовних слів:*

Парадокс, патент, авторитет, компенсація, маклер, аргумент, опонент, резолюція, пропаганда, санкція, фах, фундатор, лінгвістика, фейк, кейс.

Рентабельний, глобальний, адекватний, авторитетний, комунікабельний, локальний, глобальний, регламентований, гречний, еквівалентний, конфіденційний, локальний, фіктивний, хаотичний, неординарний, інтеграційний, прагматичний.

Завдання 6. До поданих слів доберіть антоніми. Перевірте себе за словником антонімів

Абстрактний, альтруїзм, аромат, наступ, батьківщина, обмежений, битися, благословення, боязкий, святковий, будувати, веселий, вигадка, зрячий, звинувачувати, вірність, усюди, гладкий, абсолютизм, свійський, добровільний, байдужий, забувати, загальний, замерзати, розкидати, звеличувати, хворий, зовні, індивідуальний, керівник, шкідливо, крутий, культурний, суворий, мажорний, мить, мовчати, наявний, нишком, песиміст, ощадливий, легально, прибуток, скромний, твердий, худнути, шити.

Завдання 7. Якими частинами мови можуть бути наведені слова? Введіть їх у речення чи словосполучення. Визначте тип омонімії

Край, дати, став, долі, ключ, п'яти, три, звір, війни, поза, пила, насип, сталі, ніж, грози, коли, справа, бурі, вартою, гори, світла, літа, коти, цілі.

Завдання 8. Із поданих словосполучень виберіть ті, які можуть бути фразеологічними. Складіть із ними речення

1. Білий стілець, біла спідниця, біла ворона.
2. Гречана каша, березова каша.
3. Перша ластівка, перша лекція, перша книжка.
4. Пасти корів, пасти задніх, пасти овець.
5. Пронизати ножем, пронизати голкою, пронизати поглядом.
6. Народна пісня, лебедина пісня, авторська пісня.
7. Мій брат, материн брат, наш брат.
8. Обливатися водою, обливатися потом.
9. Наріжний камінь, великий камінь, холодний камінь.
10. Гілки обламати, боки обламати.
11. Права рука, легка рука, поранена рука.
12. Ловити птахів, ловити гав.

Завдання 9. Запишіть назви відомих в Україні:

а) вищих навчальних закладів, бібліотек, архівів, спортивних споруд;

- б) церков, пам'яток історії й архітектури, пам'ятників;
- в) музеїв, театрів, філармоній, видавництв;
- г) готелів, ресторанів, кафе, магазинів, туристичних агентств, бюро, курортів і санаторіїв;
- д) банків;
- е) державних установ, іноземних представництв.

Завдання 10. На місці крапок, де потрібно, запишіть пропущені літери. Поясніть правопис слів

Новел...а, вет...о, барок...о, експрес..., мот...о, тер...аса, гал...ерея, ел...егія, однотон...ий, кавалер...ія, баронес...а, грам...атичний, іл...юзорний, лібрет...о, еф...ективний, бас...ейн, бон...а, кас...ета, гум...анізм, мас...ажер, клас...ифікатор, мадон...а, агрес...ивний, кол...егія, іл...юстрація, брут...о, кас...овий, імпрес..аріо, кол...ектор, мас...а, кол...аж, лоб...і, ім...тація, гол...івудський, крос...ворд, ак...редитація, дон...а, шас...і, ак...умулювати, буд...изм, імпрес...іонізм, компрес...ор, кол...екція, ас...амблея, гол...андка, ем...ігрант, ім...атеріалізм, ак...уратний, гідромас...аж, голограм...а, ім...унізація, коміс...аріат.

Змістовий модуль 3

Граматичні особливості української мови

Тема 1. Морфологія. Особливості функціонування іменних частин мови у різностильових текстах. Іменник, прикметник, числівник, займенник

1. Частини мови як основні морфологічні одиниці. Лексико-граматичні категорії іменника: конкретні й абстрактні іменники, назви істот і неістот, власні й загальні назви, збірні, матеріально-речовинні та одиничні іменники.
2. Прикметник як частина мови. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні та проміжні розряди. Повні і короткі прикметники, стягнені й нестягнені форми прикметників. Ступені порівняння прикметників.

3. Числівник як частина мови. Семантичні розряди числівників. Словозміна числівників. Сполучуваність числівників з іменниками. Займенник. Лексико-граматичні розряди займенників та їх семантико-граматичні особливості.

Тема 2. Дієслово. Морфологічні ознаки та форми дієслова

1. Дієслово як частина мови. Лексико-семантичні групи, морфологічні категорії дієслова. Інфінітив.
2. Категорії дієслова:
 - категорія виду (дієслова доконаного виду, дієслова недоконаного виду);
 - категорія перехідності / неперехідності;
 - категорія стану (активний стан, пасивний стан);
 - категорія способу. Дійсний спосіб. Умовний спосіб. Наказовий спосіб;
 - категорія часу (теперішній, минулий, майбутній);
 - категорія особи. Безособові дієслова.

Поділ дієслів на дієвідміни. Дієслова першої дієвідміни. Дієслова другої дієвідміни.

3. Форми дієслова. Дієслівні форми на -но, -то. Дієприкметник як дієслівна форма. Активні і пасивні дієприкметники. Дієприслівник як дієслівна форма.

Тема 3. Специфіка вживання службових частин мови

1. Статус службових слів. Прийменник як частина мови. Сполучуваність відмінкових форм прийменників із іменниками. Класифікація прийменників за структурою. Класифікація прийменників за походженням. Семантико-функціональні розряди прийменників: обставинні, об'єктні, означальні.
2. Сполучник як частина мови. Класифікація сполучників за походженням. Класифікація сполучників за вживанням. Класифікація сполучників за значенням.
3. Частка як частина мови. Класифікація часток за значенням і вживанням. Вигуки: визначення, функції, розряди. Перехід вигуків в інші частини мови. Звуконаслідувальні слова.

Тема 4. Синтаксис. Синтаксичні одиниці. Уживання розділових знаків у простому реченні

1. Загальні питання українського синтаксису. Об'єкт синтаксису й синтаксичні одиниці.
2. Синтаксичні одиниці: словосполучення, просте речення, складне речення, складне синтаксичне ціле (або надфразна єдність), синтаксема. Зв'язок синтаксису з іншими рівнями вивчення мови.
3. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Звертання. Відокремлені члени речення. Вставні і вставлені конструкції.

Тема 5. Типологія складного речення. Пунктуація у складному реченні

1. Складносурядні речення. Види зв'язку. Особливості вживання розділових знаків.
2. Складнопідрядне речення. Види зв'язку. Особливості вживання розділових знаків.
3. Безсполучникові складні речення. Пунктуація на межі частин безсполучникового речення.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання 1. Подані іменники запишіть у родовому відмінку однини

Острів, інсайдер, шлях, ранок, листопад, лист, яр, керівник, директор, насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, гіпс, вексель, журналіст, співак, медик, футболіст, фуйсбук, ютуб, міст, гуртожиток, журнал, паркан, плот, музей, стіл, Олег, Назар, папір, майдан, коридор, вокзал, камінь, феномен, азот, водень, хліб, шаблон, кисень, університет, живопис, аеропорт, дайвінг, одяг, священник, співак, митець.

Хорол, Пирятин, Миргород, Новгород, Житомир, Чернігів, Конотоп, Кременчук, Київ, Харків, Коростень, Іванків, Васильків, Ватикан, Мадрид, Чорнобиль, Нью-Йорк.

Завдання 2. Подані іменники запишіть в орудному відмінку однини. Поясніть їхній правопис

Домовленість, подорож, цінність, діяльність, свідомість, безліч, мораль, якість, потужність, заборгованість, галузь, промисловість, доповідь, власність, вартість, піч, рентабельність, звітність, верф, продуктивність, прибутковість, розкіш, відповідальність, велич.

Завдання 3. Подані словосполучення запишіть у формі кличного відмінка однини, прокоментуйте написання

Пан лікар, молодий хлопець, пан ректор, шановний слухач, товариш командир, вірний друг, добрий знавець, товариш сторож, пан депутат, добродій директор, пані Марія, Тарас Григорович, Семен Ігорович, Яків Валентинович, Роман Петрович, пан Леонід, Зоряна Михайлівна, професор Наталія Іванівна.

Завдання 4. Утворіть іменники, що означають назви професій.

пожежа, вантаж, ліс; проза, фізика, механіка, медицина; команда, таксі; танк, банк, віолончель; ліцей; дресировати, коригувати, уболівати; скрипка, виховувати; вівця, тесати, газета, лікувати.

Завдання 5. Утворіть іменники, що означають належність до місця, нації

Харків, Вінниця, Молдова, хутір, Київ, Канада, Львів, Крим, Данія, Корея, Фінляндія, Швеція, Франція, Черкаси, Феодосія.

Завдання 6. Перепишіть. Дієслова, що в дужках, поставте в потрібній особі

1. (Сипати) вишня квітом з білих верховіть (Л. Забашта). 2. Нам батьки і вчителі (хотіти) щастя на землі (М. Рильський). 3. Прекрасні ці творчі будні, коли праця довкола (клекотіти) (Л. Дмитерко). 4. Я щодня (проходити) повз самотній, покинутий сад (М. Коцюбинський). 5. (Скрипіти) і (ридати) дерева під вітром (П. Тичина). 6. Гаї (шуміти) – я слухаю. Хмарки (бігти) – милуюся (П. Тичина). 7. (Стогнати) пугачі, (реготати) сови, уїдливо (хавкати) пушки (Леся Українка). 8. Вода (клекотіти), (булькотіти) та все (нести) Лавріна на гостре каміння (І. Нечуй-Левицький). 9. (Носити) дрова до куреня, (розводити) огонь, (чистити) картоплю, ожину

збираю (О. Довженко). 10. Ось молодий сміх дівчини (розкочуватися) по лісі і жаром (сипатися) в парубочу душу (М. Стельмах). 11. Чи то (сидіти), чи то (гуляти), все співаю, все співаю (Т. Шевченко). 12. (Виходити) в світ, по вінця сили повен і гордий за співучий свій народ (В. Лучук).

Завдання 7. Запишіть слова, знявши риску

Військово/полонений, військово/морський, військово/зобов'язаний, радіо/технічний, вербо/ліз, сто/річчя, дизель/мотор, Непий/пиво, термо/гідро/динаміка, унтер/офіцер, біло/сніжні, культурно/побутове, морально/стійкий, Індо/китай, руко/пис, блок/система.

Не/гайно, не/покоїтися (хвилюватися), не/дочувати, небо/край, не/письменний, не/доля, не/ук, отакий/то, не/дарма, не/втямки, не/сміливий, вище/зазначений, людино/день, максі/спідниця, норд/вест, більш/менш, над/мір, на/певне, в/подовж, на/біс, на/вскоси, в/голос, що/дня, казна/де, на/захват, у/чотирьох, у/стократ, насам/перед, над/мір, з/гарячу, у/низ, у/ночі, стрім/голов.

Ячміно/житній, вербо/ліз, кисло/солодкий, овоче/сховище, єдино/початок; право/бережний, обл/виконком, учитель/фізик, медіа/критика, медіа/студії, флеш/інтерв'ю, соціально/небезпечний, суспільно/важливий, прес/конференція, псевдо/наука, держ/установа, еліт/житло, інтер/бригада, інформ/повідомлення, інформ/центр.

Завдання 8. Розставте розділові знаки та проаналізуйте речення, звертаючи увагу на сполучники

1. Кружляє листя і не чути кроків (Л. Костенко). 2. Ім'я співака знають у всіх куточках нашої Батьківщини та й за кордоном багато людей зачаровані українською піснею (О. Білаш). 3. Ніч була морозяна і чорна земля під ногами лунко дзвеніла (Ю. Смолич). 4. Червонобоким яблуком округлим скотився день поспілий і тяжкий і ніч повільним помахом руки широкі тіні чорним пише вуглем (М. Рильський). 5. Лиш храм збудуй а люди в нього прийдуть (Л. Костенко). 6. Небо там було червоне і вода в калюжах поміж молодою травою і цвіт на груші також були червоні (Гр. Тютюнник). 7. Про що могли розмовляти увійшовши до лісу двоє людей що

прожили разом дванадцять років? Звісна річ вони мовчали (Ю. Андрухович). 8. Словом сильним мов трубою мільйони зве з собою (І. Франко). 9. Немов стріла з натуженого лука розлука в серце вдарила моє (М. Ткач). 10. Осяяні місячним світлом дерева стояли в цвіту як наречені (О. Довженко). 11. Весна була для нього наче сонце (Леся Українка). 12. Без тебе я живу немов літак що погубив свої аеродроми (В. Коротич). 13. З краю неба насувались білі наче молочні хмари (М. Коцюбинський). 14. І звучить земля як орган (П. Тичина).

Завдання 9. *Перепишіть текст, розставляючи пропущені розділові знаки.*

І от здалося йому що смужка та затремтіла почала темніти мовби хто заслонив її тінню. Павлусь підвівся трохи глянув коли бачить аж проти нього стоїть якась постать немов людська. Він спершу злякався трохи потім же бачить що то щось зовсім не страшне таке маленьке немов якась дівчинка малесенька; от він і нічого перестав боятися. Дивиться на ту дівчинку а вона така гарнесенька очиці ясні кучері довгі сріблясті сама в білій прозорій шаті на голівці малесенька золота коронка ще й крильцята має хороші та барвисті як у метелика так і міняться різними барвами немов тая веселка. В рученятах у дівчинки довге стебло квітка білої лелії і пахне вона на всю хату. Павлусь глянув на дівчинку і зараз якось пізнав що це цариця Лелія а він же так хотів її побачити. (Леся Українка «Лілея»).

Завдання 10. *У поданих складних реченнях розставте розділові знаки. Позначте різні типи підрядного зв'язку*

1. Я читав у дитинстві і юності книжки запоем я радів коли знаходив якесь нове слово (О. Сухомлинський). 2. Ледве ясне сонечко скотиться додолу тихий вечір присмерком вкриє ліс і поле (Н. Забіла). 3. Довкола сніг мороз або завірюха така що й світа не видно а під кущем суха руда осока пропахчена осіннім сонцем (Г. Тютюнник). 4. Якщо ви вдало виберете працю і вкладете в неї всю свою душу то щастя само вас знайде (К. Ушинський). 5. Завжди шумить ріка коли вона мілка (Народна творчість). 6. Раз ми разом значить разом всі ми сходимось в одно (П. Тичина). 7. Як підрубаєш

душу то зрубаєш усе (П. Загребельний). 8. День був душний незважаючи на те що краплі учорашнього рясного дощу іскрились на траві (Марко Вовчок). 9. На морі ставало темно тому що з берега насувала важка чорна хмара (О. Донченко). 10. Заграй мені дударіку на дуду нехай своє горенько забуду (Народна творчість). 11. Щоб тих щасливих днів не загубити потрібно працювати цілий рік (Д. Павличко). 12. Чи то весни колиска запашна мене гойдала в чисті небозводи чи може хто з благословенним словом до мене в душу стиха нахиливсь (М. Вінграновський). 13. Ні троянди не треба ламать бо затужить природа як мати (В. Швець). 14. Старе поволі забувається а нового не варто порушувати (У. Самчук). 15. То шумів зелений лист то в вінку мінився злотом ряст весняний то золотим дощем лилися пісні (Леся Українка). 16. Неси до людей всі думки почуття і слова і серце твоє не згорить не змовкне не згасне (М. Рильський). 17. Може квіти зійдуть і настане і для мене весела весна (Леся Українка). 18. Нове століття вже на видноколі і час новітню створює красу (Л. Костенко). 19. Дівчина троянди поливала і кудись котилась хмар навала і сміялась осінь за вікном (В. Сосюра). 20. Інколи в'ється дорога понад самим Дніпром і тоді зачудоване око далеко сягає по блакитнім просторі діда Славути (М. Коцюбинський). 21. А над Києвом над Дніпром справді пливе хвилями вічність та тільки я не спроможна осягнути її побачити відчутти (П. Загребельний). 22. Тому пекла печаль мене зятято що в почуттях моїх шукав ти свято (Г. Тарасюк).

САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми/ види завдань	Кількість годин
Підготовка до лекцій і практичних занять	50
Опрацювання базової та додаткової наукової літератури	30
Написання рефератів	20
*Створення мультимедійної презентації уроку	20
Разом	120

*Підготувати відеопрезентацію (Power Point) уроку з «Української мови як іноземної» відповідно до рівня володіння українською мовою:

Початковий (A1), Базовий (A2), Рубіжний (B1), Середній (B2), Високий (C1), Вільне володіння (C2).

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

ЗМ 1. Т 1. Найдавніші риси української мови.

ЗМ 1. Т 2. Сучасний стан викладання УМІ у вишах України: проблеми та перспективи.

ЗМ 1. Т 3. Роль словника у процесі опанування мовними нормами. Види словників. Характеристика лінгвістичних словників.

ЗМ 1. Т 4. Мовний бар'єр на заняттях з української мови як іноземної: причини виникнення та способи подолання.

ЗМ 1. Т 5. Сугестивна педагогіка та українська мова як іноземна.

ЗМ 2. Т 1. Нормативна база сучасного українського усного мовлення (див. М. Л. Дружинець «Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичний аспекти : монографія. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 580 с.).

ЗМ 2. Т 2. Поняття української літературної мови. Евфонія української мови.

ЗМ 2. Т 3. Фемінитиви у сучасній українській мові: практика утворення та вживання.

ЗМ 2. Т 4. Міжмовні омоніми або фальшиві друзі перекладача.

ЗМ 2. Т 5. Впливова функція фразеологізмів у засобах масової інформації.

ЗМ 3. Т 1. Особливості методики викладання граматики української мови як іноземної.

ЗМ 3. Т 2. Лінгводидактичні особливості вивчення займенників у курсі УМІ.

ЗМ 3. Т 3. Числівники на позначення часу як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії.

ЗМ 3. Т 4. Інноваційні підходи щодо вивчення дієслова на заняттях з української мови іноземними студентами.

ЗМ 3. Т 5. Новітні тенденції викладання синтаксису української мови в іншомовній аудиторії.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Теоретичний блок

Завдання 1. Назвіть рівні володіння українською мовою як іноземною (УМІ). Охарактеризуйте зміст мовної компетенції зазначених рівнів.

Завдання 2. Згадайте відомі вам освітні проекти або навчальні платформи УМІ. Закцентуйте на перевагах і недоліках.

Завдання 3. Визначте сучасні методи та прийоми навчання української мови як іноземної у вищій школі. Що, на вашу думку, вимагає удосконалення або змін, враховуючи новітні підходи до навчання. Опрацювати наукову статтю.

Лакомська І. В. (2023). Здобутки нейролінгвістичного програмування в аспекті викладання української мови як іноземної. *Нова філологія*, (89), 161-166. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-23>

Завдання 4. Охарактеризуйте основні норми сучасної української літературної мови. Наведіть приклади.

Практичний блок

Завдання 5. *Запишіть подані слова в три колонки: з наголосом на першому складі; з наголосом на другому складі; з наголосом на третьому складі*

Звисока, зрання, алфавіт, бюлетень, кропива, перепустка, разом, квартал, прадід, свердло, звичайний, одинадцять, чарівний, маркетинг, магістерський, корисний, виразний, вірші, закрутка, застібка, зрання, кишка, квартал, віднести.

Завдання 6. *Подані іменники запишіть у родовому відмінку однини. Знайдіть слова, які мають подвійне закінчення. З'ясуйте їх значення*

Острів, парубок, міст, зошит, вітер, сантиметр, деканат, офіс, листопад, фуйсбук, цемент, гіпс, волейбол, пісок, оцет, експерт, кілометр, центр, радіус, квадрат, акт, апарат, блок, інструмент.

Львів, Київ, Нью-Йорк, Мадрид, Париж, Рим, Луцьк, Миколаїв, Херсон, Чорнобиль, Харків, Нікополь, Фастів, Пирятин.

Завдання 7. *Запишіть слова, знявши риску*

Руко/пис, блок/система, небо/край, сто/річчя не/доля, не/ук, дизель/мотор, термо/гідро/динаміка, вербо/ліз, овоче/сховище, єдино/початок, обл/виконком, учитель/фізик, медіа/критика, медіа/студії, флеш/інтерв'ю.

Логіко/граматичний, медико/генетичний, механіко/математичний, політико/економічний, хіміко/бактеріологічний, військово/полонений, військово/морський, військово/зобов'язаний, ячміно/житній, радіо/технічний, біло/сніжні, культурно/побутовий, не/письменний, не/сміливий, кисло/солодкий, право/бережний, отакий/то.

Не/гайно, не/дарма, не/втямки, у/низ, у/ночі, стрім/голов, до/тла, до/щенту, за/між, за/очі, за/пів/ніч, за/раз, за/разом, що/найбільше, що/найдовше, що/найдужче.

Завдання 8. *Розкрийте дужки і запишіть велику чи малу літеру*

(д)ень (н)езалежності України, (д)ень (с)оборності України, (ф)ранкфурт (на) (м)айні, (п)алеозойська (е)ра, (т)рипільська культура, (к)нязівство (м)онако, (р)еспубліка (б)олгарія, (п)отсдамська (у)года, (в)ерсальський (м)ир, (к)онституція України,

(а)кт (п)роголошення, (н)езалежності України, (к)римінальний (к)одекс України, (р)ада (н)аціональної (б)езпеки та (о)борони України, (к)иївська (д)ержавна (а)дміністрація, (п)рокуратура (м)іста (о)деси, (а)пеляційний (с)уд (з)акарпатської області, (б)іла (о)лімпіада, (м)арш (м)иру, (в)есвітній (к)онгрес (у)країнців, (о)строви (с)вятої (т)рійці, (з)атока (с)вятого (л)аврентія, (д)амоклів (м)еч, (м)іністерство (о)світи і (н)ауки України, (о)деський (н)аціональний (у)ніверситет імені І. І. Мечникова.

Завдання 9. *Запишіть слова відповідно до чинних орфографічних норм, вставляючи замість крапок пропущені букви (якщо це потрібно)*

Пів..Європи, пів...ящика, об...ї...джати, моркв...яний, невід...ємний, кон...юнктура, п...єдестал, б...юро, диз...юнкція, ад...ютант, шовініс...кий, товари...кий, св...ящен...ик, очищен...ий, роздоріж...я, б...бл...ограф...я, інвест...ц...ї, Причорномор...я, конференс...є, Марок...о, про...кт, Дік...енс, Вер...ілій, віце...прем...єр, пів...острів, а...диторія.

Завдання 10. *Розставити пропущені розділові знаки*

Влітку дід частенько лежав на погребні ближче до сонця особливо в полудень коли сонце припікало так що всі ми й наш кіт і собака і кури ховалися під любисток порічки чи в тютюн. Тоді йому була найбільша втіха...

Більш за все на світі любив дід сонце. Він прожив під сонцем коло ста літ ніколи не ховаючись у холодок. Так під сонцем на погребні коло яблуні він і помер коли прийшов його час.

Дід любив кашляти. Кашляв він часом так довго й гучно що скільки ми не старалися ніхто не міг його як слід передражнити. Його кашель чув увесь куток. Старі люди по дідовому кашлю вгадували навіть погоду.

У нас був дід дуже схожий на бога. Коли я молився богу я завжди бачив на покуті портрет діда в старих срібнофольгових шатах а сам дід лежав на печі і тихо кашляв слухаючи своїх молитов.

У неділю перед богами горіла маленька синенька лампадка в яку завжди набиралось повно мух. Образ святого Миколая також був схожий на діда особливо коли дід часом підстригав собі бороду і випивав перед обідом чарку горілки з перцем і мати не лаялась. Святий Федосій більш скидався на батька. Федосію я не молився в нього була ще темна борода а в руці гирлига одягнена чомусь у білу хустку. А от бог схожий на діда той тримав в одній руці круглу сільничку а трьома пічками другої неначе збирався взяти зубок часнику. (О. Довженко «Зачарована Десна»).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Українська мова серед інших мов світу.
2. Сучасний імідж української мови.
3. УМІ як навчальна дисципліна, її предмет і завдання.
4. Мовна політика та мовний закон в Україні.
5. Поняття літературної мови.
6. Мовні норми. Випадки порушення мовних норм.
7. Стандарт УМІ.
8. Рівні володіння УМІ. Основні компетентності.
9. Сучасні освітні технології та методики в навчанні УМІ.
10. Методи та прийоми викладання УМІ.
11. Сучасні інтерактивні методики викладання УМІ.
12. Здобутки нейролінгвістичного програмування у викладанні УМІ.
13. Проблеми викладання та вивчення УМІ.
14. Особливості використання аудіовізуальних матеріалів у вивченні УМІ.
15. Орфоепія. Літературна вимова голосних та приголосних звуків.
16. Особливості наголошування слів в українській мові.
17. Засоби милозвучності української мови.
18. Принципи українського правопису. Правописні норми.
19. Зміни у новій редакції «Українського правопису». Обов'язкові та факультативні зміни.
20. Правопис власних назв.
21. Правопис слів разом, із дефісом, окремо.

22. Правопис закінчень відмінюваних слів.
23. Відмінювання іменників, що мають тільки форму множини.
24. Особливості правопису окремих відмінків: родовий відмінок іменників II відміни однини чоловічого роду.
25. Правопис іменників II відміни у давальному відмінку.
26. Специфіка вживання іменників у кличному відмінку.
27. Лексика. Стилiстичне вживання багатозначних слів, вживання слів у прямому й переносному значенні.
28. Особливості вживання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів.
29. Фразеологічні одиниці. Вживання фразеологічних зворотів у різних стилях мовлення.
30. Морфологія. Особливості функціонування іменних частин мови у різностильових текстах.
31. Іменник. Поділ на відміни.
32. Зразки відмінювання іменників. Правопис відмінкових форм.
33. Прикметник. Тверда група прикметників. М'яка група прикметників.
34. Відмінювання прикметників.
35. Ступенювання прикметників.
36. Числівник. Кількісні числівники.
37. Відмінювання числівників.
38. Порядкові та дробові числівники.
39. Займенник. Види. Відмінювання.
40. Дієслово. Спосіб. Час. Дієвідміни.
41. Форми дієслова.
42. Особливості вживання службових частин мови.
43. Синтаксис. Слово, словосполучення і речення.
44. Уживання розділових знаків у простому реченні.
45. Складне речення. Пунктуація у складному реченні.
46. Розділові знаки у складносурядному реченні.
47. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
48. Розділові знаи у складному безсполучниковому реченні.
49. Розділові знаки для оформлення прямої мови.
50. Розділові знаки для оформлення цитат.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної: *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня*. Білоцерківський НАУ, 2019. 84 с.
2. Бігич О. Б. та ін. Електронні засоби навчання іноземних мов студентів: досвід розробки й апробації : колективна монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. 160 с.
3. Голод Н. С. Українська мова як іноземна : [навчально-методичне видання]. Івано-Франківськ : ІФНМУ, 2014. Ч. 1. 202 с.
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видав. дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
5. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2004. 336 с.
6. Дружинець М. Л., Романченко А. П. Сучасна українська мова : практикум. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. 188 с.
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання : [текст] / [наук. ред. укр. видання д-ра пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
8. Карпенко С. Д., Рудакова Т. М., Будугай О. Д. та ін. Українська мова як іноземна. Тексти для читання. Практикум для студентів підготовчого відділення. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 256 с.
9. Кобзей Н. В., Соловій У. В. Українська мова як іноземна : навчально-методичне видання. Івано-Франківськ : ІФНМУ, 2014. Ч. 1. 138 с.
10. Куйловська Н. Л., Соловій У. В. Українська мова як іноземна : навчально-методичне видання. Івано-Франківськ : ІФНМУ, 2015. Ч. 1. 148 с.
11. Любецька В. В., Мазурок І. Л. Аудіо- та відеоматеріали на уроках української як іноземної: метод. вказівки для слухачів підготовчих відділень (рівень А1). Одеса: ОНУ, 2022. 30 с.
12. Мазурик Д. Стандарт Львівського національного університету з української мови як іноземної. Львів: Вид. ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 24 с.
13. Скиба. Н. Г. Українська мова для студентів іноземців [наукове мовлення]. Київ: Логос, 2015. 250 с.
14. Туркевич О. Становлення терміносистеми методики викладання української мови як іноземної : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 220 с.
15. Український правопис.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

Додаткова

1. Авраменко О. М. 100 експрес-уроків української : посіб. Київ : КНИГОЛАВ, 2017–2018. 192 с.
2. Авраменко О. М. Українська за 20 уроків : навч. посіб. Вид. 2-е, виправл., доповн. Київ : Грамота, 2016. 112 с.
3. Авраменко О. М., Блажко М. Б. Українська мова та література : Довідник. Завдання в тестовій формі : у II ч. Київ : Грамота, 2019. Ч. I. 496 с.
4. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської: Посібник. Львів: "Світ". 1994. 152 с.
5. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
6. Бахтіярова Х. Ш. та ін. Українська мова : практичний курс для іноземців Тернопіль : Вид. ТНЕУ, 1999. 115 с.
7. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ: Академія, 2006. 368 с.
8. Белей О. Українська мова. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 312 с.
9. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ: Просвіта, 2003. 160 с.
10. Гайдамака Г. Г. Збірник завдань з фонетики української мови для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. 50 с.
11. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2014. 124 с.
12. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: Навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2003. 480 с. URL : <http://www.twirpx.com/file/98980/> (дата звернення 12.07.2022)
13. Грищенко І. В. Активізація репрезентативних систем сприйняття у процесі навчання української мови як іноземної. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Міжнародний гуманітарний університет, Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. № 35. Том 1. С. 15–17.*
14. Дружинець М. Л. Українське усне мовлення: психо- та соціофонетичний аспекти : монографія. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. С. 78–116.
15. Дрогомирецька М. М., Жангазінова Р. Т. Методичні рекомендації для викладачів з курсу «Українська мова як іноземна» (1 курс, спеціальність 222 «Медицина», англomовне відділення). Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2019. 129 с.
16. Іщук Т. До питання про методологічні засади нейролінгвістичного програмування та застосування технік НЛП на заняттях з іноземної мови. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного

- університету імені Івана Франка. Дрогобич : Посвіт, 2015. Вип. 13. С. 256–261.
17. Клименко Н., Мельник-Крисаченко П. Українська легко! Мова – ДНК нації; КК «Клуб Сімейного Дозвілля». Харків : Глобус, 2016. 288 с.
 18. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. Одеса: Астропринт, 2008. 324 с.
 19. Кузь Г. Лінгводидактичний вимір української ономастичної фразеології. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2021. Випуск 15. С. 120–129.
 20. Лакомська І. В., Южакова О. І. Проблеми перекладання українською мовою російських дієприкметників на -щий. Матеріали науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти». ОНАХТ, (Одеса, 10–12 квітня 2019). С. 420.
 21. Лакомська І. В., Южакова О. І. Прийоми оптимізації сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації. Збірник тез доповідей 79-ї наукової конференції викладачів академії, Одеса, 16–19 квіт. 2019 р. Одеська національна академія харчових технологій / під заг. ред. Б. В. Єгорова. Одеса, 2019. С. 420–422.
 22. Лакомська І. Сугестійність фразеологічних одиниць у масмедіа: репрезентативна специфіка. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 52, 2022. 31–37, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.52.4>
 23. Лисенко Н. О., Кривко Р. М., Світлична Є. І., Цапко Т. П. Українська мова для іноземних студентів: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 239 с.
 24. Луценко В. І. Українська мова для іноземних студентів : навч. пос. у 4-х т. Т. 1 / М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. Дніпро : НГУ, 2017. 84 с.
URL: <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle>
 25. Макарова Г. І., Паламар Г. І., Присяжнюк Н. К. Розмовляймо українською. Вступний курс. У 3-х ч. Київ : УНВУ "Рідна мова", 2002. 150 с.
 26. Плющ М. Я. Граматика української мови: у 2 ч.: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. Київ : Вища школа, 2015. Ч. 1: Морфеміка. Словотвір. Морфологія. 2015. 288 с.
 27. Радевич-Винницький Я., Іванишин В. Мова і нація : Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. Львів : Апріорі, 2012. 212 с.
 28. Скрипник Г. Мова як чинник загальнонаціональної консолідації. *Урок української*. 2002. Ч. 7. С. 6–7.
 29. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2015. 288 с.
 30. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2003.
URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>

31. Kovalevska T. Yu., Kovalevska A. V. Utilizing the Neurolinguistic Programming Technologies in Foreign languages Teaching Practice in Ukrainian Universities. *Arab World English Journal: Special Issue on English in Ukrainian Context*, 2020. pp. 184–193.
DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.16>

Електронні інформаційні ресурси:

1. NovaMova.com.ua (Українська мова в Інтернеті)
2. mova.kreschatic.kiev.ua (Уроки державної мови)
3. www.arkas-proswita.iatr.org.ua (Я розмовляю українською!)
4. http://mylanguages.org/ukrainian_audio.php (Уроки української мови)
5. <https://ukrainianlessons.com/episode48/> (Уроки української мови)
6. <https://ukrainianlessons.com/season1/> (Уроки української мови)
7. Закон України про забезпечення функціонування української мови як державної (Відомості Верховної Ради, 2019, № 21, ст. 81)
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
8. www.library.edu-ua.net/ (Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського).
9. <http://www.nbuv.gov.ua> (веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського).
10. <http://www.nplu.org> (веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України).
11. <http://www.ukrbook.net> (веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова).
12. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> (веб-сайт «Бібліотеки в мережі Internet»).
13. info@lib.ua-ru.net (Наукова електронна бібліотека «Веда»).
14. <http://sum.in.ua/> (Академічний тлумачний словник (1970–1980)).
15. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> (Український лінгвістичний портал. «Словники України» on-line).
16. www.mova.info (Лінгвістичний портал «Мова»)
17. <http://ukrslovo.kiev.ua/> (Український портал. Бібліотека українською мовою)
18. www.rozum.org.ua (Словники он-лайн)
19. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ)
20. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
21. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія)

Навчальне видання

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з курсу для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія

Електронне практичне видання

Укладач

Лакомська Інна Валеріївна

В авторській редакції

Затвердж. авт. 19.19.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,8 МБ. Зам. № 2654.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua